

Ne tikai mazāks rēķins, bet komforts un vērtība

Vieni no visilgāk pastāvošajiem zaļo ideju projektu veidiem ir ēku energoefektivitātes pasākumi. Liepāja ir viena no līderēm valstī kopš pirmsākumiem, kad radās iespēja siltināt un renovēt mājas, tādējādi mazinot siltumenerģijas patēriņu un arī izmaksas. Tā valstī ir ilggadēja, stabila līderpilsēta.

SIA “GinLat Nami” projektu vadītāja Dace Šuktere stāsta, ka dažādās pārvaldīšanas formās uzņēmums, kura komanda apsaimniekošanā ir no 2009. gada, nodrošina pakalpojumus vairāk nekā 50 dzīvojamām mājām un komercobjektiem Liepājā un Dienvidkurzemes novadā. Divpadsmit daudzdzīvokļu dzīvojamās mājās īstenota pilna ēku energoefektivitātes paaugstināšana. To vidū ir dzīvojamās mājas Matrožu ielā 2, Dzin-taru ielā 82, Eduarda Veidenbauma ielā 32, Celtnieku ielā 26, Siguldas ielā 31 un Uliha ielā 35/37. Pirmā no apsaimniekotajām mājām – biedrība “E. Tisē 81” – renovāciju veikusi 2010. gadā. Apsaimniekotāji slavē tā laika valdes priekšsēdētāju Dzintru Kapelleri, kura izgājusi cauri visam procesam, lai tagad nama iedzīvotāji varētu baudīt toreiz padarīto.

Energoefektivitātes pasākumi īstenoti dažādos periodos, arī māju sakārtošanas līdzfinansējuma avoti bijuši dažādi.

Dzin-taru ielas 82. namam energoefektivitātes pasākumi pabeigti 2023. gada sākumā. Šim namam jau iespējams novērtēt patēriņa ietaupījumus, jo iziets cauri vese-la gada, kā arī apkures sezonas un ziemas ciklam. Pēc mērījumiem secināts, ka pēc renovācijas ēka apkurei 2023./2024. gada sezonā patērējusi tikai nepilnus 30% no iepriekšējā sezonā tērētā siltumenerģijas daudzuma. D. Šuktere vērs uzmanību, ka 2023./2024. gada janvāris bija ievērojami aukstāks (–2,0 °C) nekā 2021./2022. gada janvāris (+1,7 °C) pirms renovācijas. Tomēr, ņemot vērā temperatūras starpību, apkures patēriņš janvārī pēc renovācijas samazinājās no 39,2 megavatstundām (MWh) līdz 18,664 MWh jeb par 52,4%.

“Dzīvokļu īpašnieki, kuri energoefektivitātes pasākumus īstenoja pirmajās atbalsta programmās, bija īpaši izdevīgā situācijā. Nereti kopējie maksājumi par mājas pārvaldīšanu, komunālajiem

pakalpojumiem un renovācijai piesai-tītā aizdevuma atmaksu bija pat mazāki nekā izdevumi pirms renovācijas,” norāda uzņēmuma pārstāvis Gints Šukteris. “Diemžēl pašlaik situācija ir mainījusies. Būvniecības izmaksu pieaugumu vairs nav iespējams pilnībā kompensēt tikai ar siltumenerģijas ietaupījumu, tādēļ pēc renovācijas maksājumi par mājas pārvaldīšanu, aizdevumu un komunālajiem pakalpojumiem var būt lielāki nekā iepriekš. Šādā situācijā īpaši nozīmīgs kļūst pārvaldnieka skaidrojošais darbs,” papildina D. Šuktere. Viņa atgādina – dzīvokļu

Publikāciju cikls «Novadi zaļo»

Apsaimniekotāja “GinLat Nami” vadības pārstāvji Gints un Dace Šukteri lepojas ar iedzīvotājiem, kas izlemj par labu mājas sakārtošanai. Šeit viņi pie vienas no mājām, kurām reāli var redzēt siltināšanas un citu mājas saglabāšanas pasākumu ieguvumu gan “uz papīra”, gan ikdienā. Pirms renovācijas ēkas kopējais siltumenerģijas patēriņš apkurei bija 241,848 MWh, savukārt pēc renovācijas – 72,115 MWh. Tas nozīmē, ka pēc energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumu veikšanas apkures patēriņš sezonā samazinājies par 70,2%

Daniela KAĻINOVA foto

saimniekiem jāapzinās, ka īpašums nebeidzas pie tā ārdurvīm. “Dzīvokļa īpašumā ietilpst arī attiecīga kopīpašuma daļa. Arī mājas ārējās sienas, jumts, pamati, apkures sistēma un citi kopīpašuma elementi regulāri jāuztur un laikus jāatjauno,” skaidro G. Šukteris.

Apsaimniekotāji to salīdzina ar remon-tu dzīvoklī: ja īpašnieks vēlas atjaunot savu dzīvokli un šim nolūkam piesaista aizdevumu, noteiktu laiku viņa ikmēneša izdevumi palielinās, bet dzīvot var sakārtotā, drošā un estētiski pievilcīgā vidē. “Līdzīgi ir ar dzīvojamās mājas atjauno-

šanu – aizdevums kādu laiku jāatmaksā, taču ieguvums ir sakārtota un vizuāli pievilcīga ēka, lielāka nekustamā īpašuma vērtība, labāks dzīves komforts un zemāks siltumenerģijas patēriņš,” uzsver D. Šuktere. “Renovācija nav tikai ēkas fasādes nokrāsošana vai iespēja saņemt mazāku apkures rēķinu. Tās ir ilgtermiņa rūpes par mājas drošību, ilgmūžību, iedzīvotāju komfortu un katra dzīvokļa īpašuma vērtību. Šodien pieņemts lēmums par mājas atjaunošanu nozīmē sakārtotāku, energoefektīvāku un drošāku dzīves vidi nākamajām desmitgadēm,” viņa norāda.

Pāreja uz draudzīgo – mērķtiecīga rīcība

Pilsētvides zaļināšanas, zaļās infrastruktūras projektu un ar tiem saistīto atbalsta programmu īstenošana ir plašāka starpnozarju joma, norāda Klimata un enerģētikas ministrijā (KEM). Taču dažādi zaļināšanas projekti turpināsies, un arī KEM piedāvā vairākas un izstrādā jaunas atbalsta programmas dažādām mērķauditorijām, lai idejas un projektus vērstu plašumā.

Palīdzēs ar investīcijām

KEM kompetencē ar zaļināšanu sa-prot pāreju uz risinājumiem, kas samazi-na arī citās atbalsta programmās minētās

prioritātes – enerģijas un resursu patēri-ņu un siltumnīcefekta gāzu emisijas –, turklāt papildus šiem risinājumiem arī veicina atjaunīgo energoresursu ražošanu un izmantošanu. Enerģētikas nozarē tas var ietvert, piemēram, atbalstu energoefektivitātes paaugstināšanai, atjaunīgās enerģijas ražošanai un izmantošanai, enerģijas uzkrāšanai vai siltumapgādes sistēmas modernizācijai. Savukārt transporta nozarē zaļināšana var ietvert atbalstu bezemisiju un mazemisiju transportlīdzekļu iegādei un ar tiem saistītās infrastruktūras izveidei, kā arī mikro-mobilitātes izmantošanas veicināšanai, skaidro KEM ministrijas Finanšu instru-mentu departamenta direktors Raimonds Kašs.

Zaļināšanas programmas ir viens no instrumentiem, ar kura palīdzību klima-ta un enerģētikas politikas mērķus īsteno konkrētu investīciju un praktisku pasākumu veidā. “Šādas programmas ir nepieciešamas, jo pāreja uz mazāk emi-siju ietilpīgām tehnoloģijām un risināju-miem bieži prasa ievērojamas sākotnējās investīcijas, ko uzņēmumi, pašvaldības vai iedzīvotāji bez publiskā atbalsta ne vienmēr var vai ir gatavi veikt pietiekami ātri,” norāda ministrijas pārstāvis. Tādēļ ES fondu un programmu, Emisijas kvotu izsolišanas instrumentu un Modernizācijas fonda finansējumu izmanto, lai veicinātu šādu investīciju īstenošanu un vienlaikus nodrošinātu izmērāmus rezul-tātus. Zaļināšana nav tikai esošo tehnolo-

ģiju aizstāšana ar videi draudzīgiem risi-nājumiem, bet gan mērķtiecīga pāreja uz zemākām emisijām un resursu efektīvāku izmantošanu.

Šobrīd ir divas atbalsta programmas, kurās notiek projektu iesniegšana. Pirmā – atbalsts videi draudzīgu transportlīdzekļu iegādei iedzīvotājiem. Tā paredz atbalstu jaunu un lietotu elektromobiļu, ārēji lādējamu hibrīdauto, kā arī jaunu un lietotu ūdeņraža automobiļu iegādei. Otra programma, kas saistoša plašam Latvijas iedzīvotāju lokam, ir “Atbalsts videi draudzīgu enerģijas ražošanas iekārtu iegādei dzīvojamās mājās mājāsaimniecībām, biedrībām un reliģiskām organizācijām”.

Arī pilsētā dabai ir jābūt

Liepājas pašvaldība iespēju robežās, sadarbojoties dažādiem speciālistiem, pārvaldēm un nodaļām, meklē iespējas piesaistīt finansējumu jau sen definētu zaļo vajadzību un ideju projektu konkursiem. Piemēram, nākamavasār Liepājā sāksies divi projekti, kas vērsti uz mikrorajonu zaļināšanu, gaisa un vides piesārņojuma mazināšanu un noturību pret klimata pārmaiņām. Ierosinājumi šādiem projektiem nākuši gan no vides un komunālajiem speciālistiem, gan iedzīvotājiem.

Projektā “Zaļo teritoriju attīstība gaisa kvalitātes uzlabošanai Ziemeļu priekšpilsētā” plānots veidot un atjaunot zaļo zonu vairākās ielās, kas ir ostas un kombināta “Lauma” apkaimē.

“Kad ir vēji un kravas ostā apkalpo kuģus, ar ielu zaļināšanu ostas tuvumā daļēji risinām jautājumu par vides piesārņošanu. Izmantojamie augi būs īpaši atlasīti un pielāgoti, lai šo gaisa piesārņojumu mazinātu,” norāda Liepājas Attīstības pārvaldes vadītājs Mārtiņš Ābols. Turklāt šajā lielajā rajonā vidi ietekmē ne tikai osta, bet arī personīgais transports. Darbi norisināsies Piltenes, Šķēdes, O. Kalpaka, Strazdu un Celmu ielā – 29 dažādās vietās. Darbus veiks atsevišķos ielu posmos un iekškvartālu daļās – teritorijās, kas pieder pašvaldībai un kur tas ir iespējams.

“Šis projekts vienlaikus būs arī izaicinājums, jo šī būs iespēja mainīt ieradumus. Tas nebūs viegli un ātri. Apzināties – lai lielā mikrorajonā veiktu zaļināšanu, ir jānes kāds upuris. Šajā gadījumā upuris būs privātais transports. Redzam pie mājām stāvvietās (un ne tikai) daudzus auto, bet vienlaikus cilvēki prasa, ka vajag vairāk zaļuma, lai nejustos, kā uz akmeņiem dzīvo. Klimatneitralitāte ir arī sabiedrības veselība. Šis projekts būs izmēģinājums, kā mainīt sabiedrības domāšanas veidu no “ērtāk transportam” uz “ērtāk cilvēkam”, gaisa kvalitātes un veselības uzlabošanu. Rezultātu iedzīvotāji sapratīs pēc gadiem,” uzsver M. Ābols. Pēc šī projekta plānots ideju pārnest arī uz citiem mikrorajoniem. “Tas būs starta plašākiem uzlabojumiem.”

Projekts tiek īstenots ar Eiropas Reģionālā attīstības fonda (ERAF) atbalstu un pašvaldības finansējumu, kopējās iz-

Jārēķinās, ka dīķīšos Liepājas Dienvidrietumu rajonā nav tīrs dūņu un citu dabas procesu ietekmē pārstrādājušos no dabas nākušus nosēdumu slānis. Attīrot dīķus, būs ne tikai pievilcīga vide, labiekārtota apkārtnē, bet arī būs padomāts par applūšanas risku mazināšanu

Egona ZĪVERTA foto

maksas – 1 988 537 eiro.

Savukārt aiz veikala “Baata” tīrīs abus dīķīšus un sakārtos to apkārtni, tādējādi veicinot Dienvidrietumu mikrorajona noturību pret klimata pārmaiņām un uzlabojot iedzīvotāju dzīves kvalitāti. “Iekšā esošais dūņu slānis jādabū ārā, jāizved un jānoglabā. Saturs jau nav tikai tīras dūņas, tur var būt visādi pārsteigumi iekšā, tāpēc jāsaģatavojas darbiem,” skaidro M. Ābols. Iegūtās attīrītās dūņas plānots izmantot pilsētas stādījumiem.

Dīķīši ir pilsētnieku iecienīts objekts, kur pētīt dabas norises, taču ērtas pieejamības ūdenstilpēm nav, un šī beidzot būs iespēja vietu sakārtot, ko gadiem lūguši speciālisti un arī iedzīvotāji. Tad nu radusies iespēja ieceri īstenot. Projekta izmaksas ir 350 000 eiro, no kuriem ERAF finansējums 297 500 eiro, bet pašvaldības līdzfinansējums 52 500 eiro.

“Mums jau ir gadiem glabātas, labi definētas idejas, galvenais – atrast, piemēlēt atbalsta programmas, kurās iesniegt

ideju, lai piedalītos konkursos un saņemtu līdzfinansējumu. Lai iesniegtu projektus (pārsvarā to dara Centrālā finanšu līgumu aģentūrā pēc projektu konkursu uzsaukuma – aut. piez.) augstā gatavībā, pirms tam veicam priekšdarbus: izstrādājam dokumentāciju, lai projekts būtu tuvu darbu sākšanas gatavības stadijai. Tā iespējams konkursā iegūt augstāku rezultātu,” uzsver M. Ābols, slavējot kolēģus, ar kuriem Attīstības pārvalde sadarbojas, lai sagatavotu un iesniegtu projektus.

UZZIŅAI

- Kopš 2016. gada ar Emisijas kvotu izolēšanas instrumenta un Modernizācijas fonda finansējumu apstiprināti 13 projektu konkursi, kuros īstenoti vairāki tūkstoši projektu.
- Dienvidkurzemes novadā pēdējos gados no finanšu instrumentiem apstiprināti projekti par apgaismojuma infrastruktūras uzlabošanai (pašvaldības projekts) un atbalsts bezemisiju un mazemisiju transporta līdzekļu iegādei (SIA “MM autoparks”). Liepājā – sabiedrības informēšana par klimata jautājumiem (Centrālā administrācija), siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana publiskā apgaismojuma infrastruktūrā (Komunālā pārvalde), atbalsts bezemisiju un mazemisiju transporta līdzekļu iegādei un/vai tirdzniecībai (vairāki ar transporta tirdzniecību saistīti uzņēmumi), pašpatēriņa saules elektrostaciju izveide ūdenssaimniecības objektos (SIA “Liepājas ūdens”) u.c.

Avots: KEM

➡ 6. lpp.

Tā paredz, ka vairāk Latvijas iedzīvotāju varētu samazināt enerģijas izmaksas un stiprināt savu mājokļu energoneatkarību. KEM ir pilnveidojusi atbalsta programmu mājāsaimniecībām videi draudzīgu enerģijas ražošanas iekārtu iegādei. Paaugstinātais atbalsts pieejams saules paneļu, vēja ģeneratoru, elektroenerģijas uzkrāšanas iekārtu, siltumsūkņu, granulu katlu un saules kolektoru iegādei, kā arī pieslēguma izveidei centralizētajai siltumapgādes sistēmai. Turpmāk atbalstu varēs saņemt ne tikai, lai nomainītu fosilo apkures katlu pret videi draudzīgu ražošanas iekārtu, piemēram, siltumsūkni, bet arī nomainot esošo neefektīvo malkas vai

granulu katlu pret jaunu, centrālpakures granulu kamīnu, saules kolektoru sistēmu vai siltumsūkni.

Tiek izstrādātas vairākas atbalsta programmas, piemēram, iespējai iegādāties elektromobiļus uzņēmējiem, valsts iestādēm, kā arī pašvaldībām. Tikpat nozīmīgi ir pieminēt atbalstu pašvaldībām plūdu risku mazināšanai un publiskā apgaismojuma infrastruktūras uzlabošanai (lai samazinātu enerģijas patēriņu), elektroautobusu iegādei sabiedriskā pakalpojuma sniedzējiem (aizstājot sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanā esošos dīzeļdegvielas autobusus un izveidojot nepieciešamo uzlādes infrastruktūru). Tāpat atbalsts paredzēts notekūdeņu dūņu pārstrādei, lai, piemēram, mazinātu

enerģijas patēriņu notekūdeņu dūņu apsaimniekošanā.

Plašs un daudzveidīgs atbalsts mājām un transportam

Eiropas Komisija šovasar, 20. jūlijā, apstiprināja jaunu atbalstu – Latvijas Sociālā klimata fonda plānu. Latvijā Sociālā klimata fondā sāk 617 miljonu eiro vērtu atbalsta programmu pakāpenisku sagatavošanu. No tiem 463 miljoni būtu Eiropas Sociālā klimata fonda līdzekļi enerģijas un transporta pieejamības stiprināšanai Latvijā. R. Kašs stāsta, ka plāna mērķis ir sekmēt taisnīgu pāreju uz klimatneitralitāti, sniedzot atbalstu iedzīvotājiem un mājāsaimniecībām, ko visvairāk var skart enerģijas un transporta izmaksu pieaugums. Plānā minētajām aktivitātēm paredzētas investīcijas, ko īsteno līdz 2032. gadam. Tajā ir iesaistītas sešas nozaru ministrijas: KEM, Ekonomikas, Satiksmes, Veselības, Labklājības un Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija.

Pirmkārt, atbalsts paredzēts mazaizsargātām mājāsaimniecībām maza mēroga energoefektivitātes pasākumu īstenošanai un privātmāju atjaunošanai. Tas paredz uzlabot māju un daudzdzīvokļu māju dzīvokļu energoefektivitāti, samazināt enerģijas patēriņu un ar mājokļa uzturēšanu saistītās izmaksas, kā arī uzlabot mājokļa kvalitāti un dzīves apstākļus. Minētie uzlabojumi vienlaikus palīdzēs mazināt

atkarību no fosilā kurināmā, uzskaita R. Kašs. Mazaizsargātas mājāsaimniecības statusa noteikšanā paredzēts izmantot Energoresursu izmaksu kompensēšanas informācijas sistēmas (EIKIS) datus.

Otrkārt – jāpiemin atbalsts mikromobilitātes veicināšanai skolēniem transporta nabadzīgās teritorijās. Investīcija paredzēta kā finansāli pieejama alternatīva situācijās, kad sabiedriskais transports ir ierobežots. KEM pārstāvis uzsver, ka tā nevis aizstās sabiedriskā transporta sistēmu, bet to papildinās. Izglītības iestādes varēs iegādāties dažādām skolēnu vecuma grupām piemērotus koplietošanas velosipēdus, ekipējumu, veidot novietnes pie skolām, kā arī nodrošināt apmācību par drošu pārvietošanos satiksmē, tāpat velosipēda vadītāja tiesību iegūšanai.

Treškārt, mazaizsargātajiem transporta lietotājiem būs iespēja saņemt atbalstu bezemisiju transportlīdzekļu iegādei. Atbilstības noteikšanā tiks ņemti vērā mājāsaimniecības ienākumi, dzīvesvietas atrašanās vieta un transporta nabadzības risks. Maksimālais atbalsts vienam saņēmējam, ieskaitot papildu aprīkojumu, būs līdz 17 000 eiro jauna un līdz 15 000 – lietota elektromobiļa iegādei.

Par projekta
«Publikāciju cikls
«Novadi Zaļo»»
saturu atbild
SIA «Kurzemes Vārds».
Projekta nr. EKII-9/3.

